

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

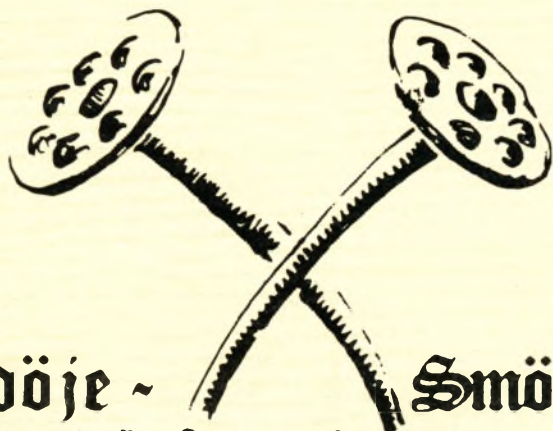
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ledöje ~ Smörum
historisk forening og arkiv

7. Årgang Nr.1 1985

HISTORISK FORENING I 1984

Historisk Forening i Frihedsmuseet, maj 1984.

- Januar, 4. foredrag v/museumsinspektør C. L. Vebæk om danefæ.
- februar, 7. udstilling og festligholdelse i anledning af 10-års dagen for kommunens selvstændighed.
Et godt samarbejde mellem kommunen, Historisk Forening og arkivet.
- februar, 8. foredrag v/Ingeborg Christmas-Møller om Landbokvinden i 1800-tallet.
- februar, 29. generalforsamling med foredrag af journalist Åse Kannov om selvstændighedskampen.
- marts, 8. foredrag v/museumsdirektør Jørgen Paulsen om Augustenborgerne i Danmarks historie.
- maj, 12. udflugt til Kastellet og Frihedsmuseet.

- september, 8. udflugt til Gl. Holtegård med Vedbækfundene samt kunstudstillingen.
- oktober, 3. foredrag v/Niels Larsen om Drømmen om Amerika.
- oktober, 13. udflugt til Nationalmuseet i Brede med udstillingen om udvandrerne til Amerika.
- november, 7. foredrag v/overinspektør M. L. Buhl om Hama - en by i Syrien.
- november,
17.-18. jubilæumsudstilling i Veksø, Skibstedgaard, i anledning af, at de historiske foreninger langs frederikssundbanen har samarbejdet i 10 år.
- december, 1. julestue.

Det har været en godt besøgt sæson, der er blevet trukket arbejdskraft til forskellige opgaver "udefra". Tak til alle, der på forskellig vis har ydet en indsats.

I årets løb har foreningen modtaget en stor pengegave, som vi har været glade for at modtage. Anvendelsen vil der senere blive taget stilling til. Tak til giveren.

Der er i årets løb afleveret mange interessante genstande til Historisk Forening, og der skal også her lyde en tak til giverne.

Sluttelig skal nævnes den positive måde, vore idéer er blevet modtaget på af kommunen. På den måde vil det altid være opmuntrende at være med, hvor tingene sker.

Lone Brüsck.

Mini-ferie i Brunlanes 15.-19. maj 1985

Sammen med det sidst udsendte blad lå et tilbud om en firedages bustur til vor venskabskommune Brunlanes i Norge. Turen afvikles i forbindelse med Kristi Himmelfartsdagen her og Nationaldagen i Norge. Turen koster 1500 kr.

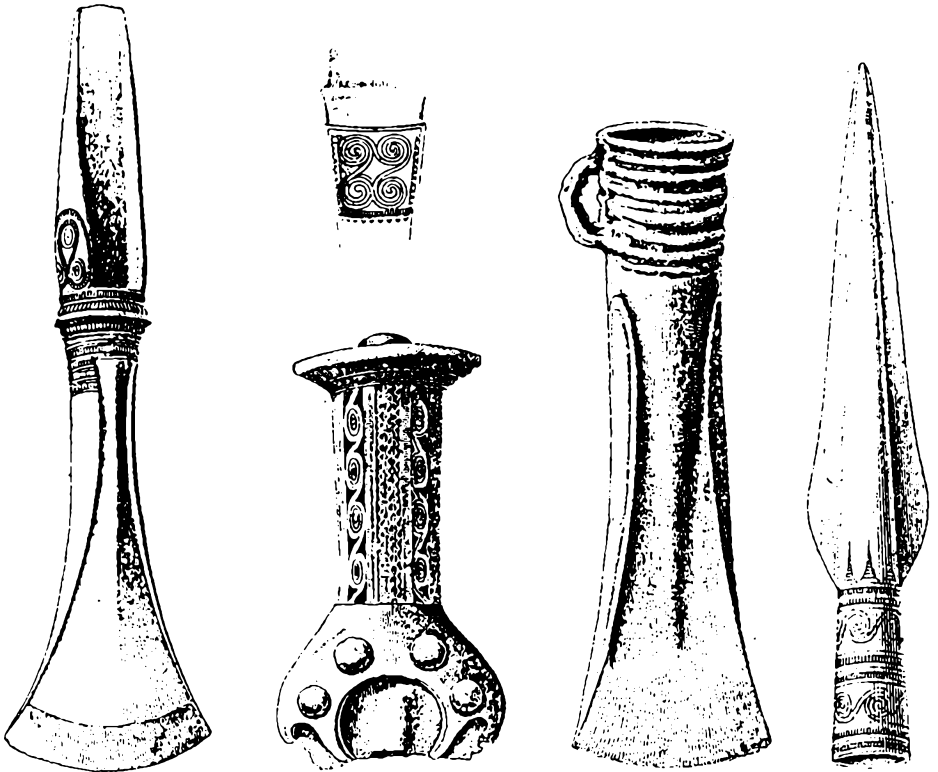
Hvis flere er interesserede i at deltage i turen, men endnu ikke har meldt sig, så gør det nu. Der er desværre stadig mange ledige pladser. Henvendelse til Lone Brüsck.

Obs! Tur til Stevns d. 14. september.

SMØRUMOVREFUNDET

Ved foredraget i Historisk Forening d. 4. jan. 1984 fortalte inspektør Vebæk fra Nationalmuseet om fund fra oldtiden i vor kommune. Vebæk omtalte bl.a. det store våbenfund fra bronzealderen, som blev fundet i 1851. Mange ønskede antageligt et større kendskab til disse prægtige og smukke våbenstykker, hvorfor de nærmere skal omtales her.

Under grøftgravning i 1851 på de våde lavtliggende områder ved Sørup rende fandt gårdejer Peder Sørensen og husmand Lars Jensen en hel del bronzesager liggende samlet i den våde tørvjord. Bronzesagerne lå i et tæt lag blåler, omtrent to fod under overfladen, og bar ingen spor af at være pakket ind i stof eller lignende.

paalstav - sværdfæste - celt - lansespids

Fundet bestod af 94 paalstave (våben), 2 hele og 1 ødelagt celt - ligeledes våben -, 1 sværdfæste, 1 kniv eller dolk, 1 stor nål, 2 dupsko til lanseskæft og 60 lansespids. De fleste af våbnene havde støberande og var således ikke pudset færdigt. Våbnene havde smukke ornamenter med sammenslyngede spiraler og sir-lige ringe omkring skafterne. Fundet blev i 1851 betegnet som det rigeste og smukkeste bronzefund i nord.

Peder Sørensen, som ofte kom til København, kendte oldtids-samlingen på Christiansborg. Han lagde bronzesagerne ned i en sæk og drog til København. Da Peder Sørensen kom til Christi-ansborg, var museet desværre lukket, men en hoffunktionær, som netop kom ud fra Frederik d. 7.s bolig - der lå i samme indgang som museet - fik øje på Peder Sørensen. Da hoffunk-tionæren fandt ud af Peder Sørensens ærinde, viste han ham ind til kongen. Frederik d. 7. blev meget begejstret for sækken indhold og sagde, at oldtidssagerne ville han nok selv beholde. Peder Sørensen fik en god betaling og en nådig tak, fordi han havde bragt sagerne til slottet i stedet for til en metalhandler.

Ulykkeligvis tog Frederik d. 7. sagerne med til Frederiksborg slot, hvor de blev udstillet i billardværelset. Her udbrød der brand i værelset i 1859, hvorved de fleste af våbnene fra Smø-rumovrefundet og en del andre værdifulde oldtidsfund blev fuld-stændigt ødelagt.

Nogle enkelte sager eksisterer endnu, for da J. J. Worsaae fra oldtidssamlingen så bronzesagerne, tog han ud til Peder Sørensen. Og det viste sig, at denne havde endnu 4 stykker hos sig, som Worsaae indlemmede i oldtidssamlingen. Mellem bronzevåbnene var også en rå, uformet metalclump. Det blev derfor antaget, at våbnene var støbt i nærheden, og at det var en bronzesmeds våbendepot, der var nedgravet.

Rita Holm.

Kilder: Berømte fund fra Danmarks oldtid.
Jensen, Ole Klint, 1975.

Annal. f. nord. Oldkyndighed 1853
Worsaae, J. J. A.

LOKALHISTORISK ARKIV – ÅRSBERETNING FOR 1984.

Lokalhistorisk Arkiv har også i 1984 haft et travlt og spændende, men også godt og indbringende år.

Indtil 1. februar var det Anne Marie Kyed Pedersen, der ledede arkivet. Efter at hun gennem 5 år har lagt et stort, dygtigt og påskønnelsesværdigt arbejde i arkivet, ønskede hun nu helt at hellige sig sine studier og gøre en påbegyndt uddannelse færdig.

Det blev dog henad 1. marts, inden Anne Marie forlod os endeligt, dels fordi hun skulle give os tilbageblevne orientering om arkivets arbejde, og dels fordi det var naturligt at deltage i "arkivets svendestykke".

"Arkivets svendestykke" - Ja, efter en meget stor og tidskrævende indsats gennem 2-3 måneder kunne vi 7. februar 1984 afsløre "selvstændighedsudstillingen" i forbindelse med 10-års jubilæet for Ledøje-Smørum kommunes selvstændighed. Den blev opstillet i Boesagerskolens aula - og var i øvrigt en udstilling, vi fik megen anerkendelse for.

LASK afholdt også i år sin egen udflugt for arkivfolk - i år gående til Søllerød Byhistoriske Arkiv med Vedbækfundene på Gl. Holtegård - en tur, hvor arkivet også var repræsenteret.

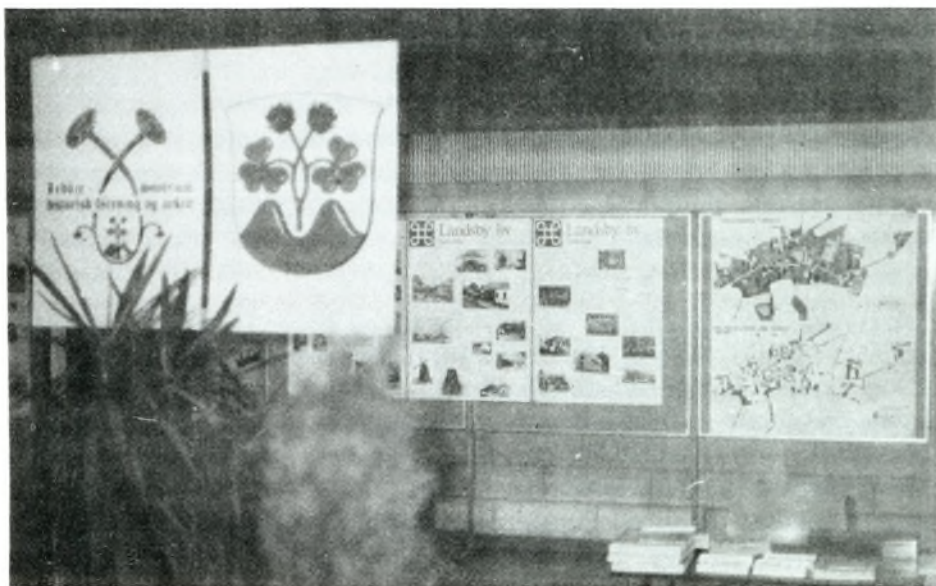
Til Søagerskolens 25-års jubilæum den 17. august stod arkivet igen for en større udstilling. Her viste vi plancher, spændende fra "de ældste skoler" over "Centralskolen" til "Gamle elevbilleder". Også denne udstilling vistes stor interesse hos de mange gratulanter.

Fra 27. august til 8. september havde arkivet ved nært samarbejde med Ledøje-Smørum Bibliotek lånt og ophængt en vandreudstilling "På spor af vore Aner" - en slægtsforskningsudstilling. Desværre fik denne udstilling ikke den publikumssucces, den havde fortjent. Vi må erkende, at det er svært at lokke folk til

udstilling i Smørum Gl. Skole, uden at der følger et arrangement med. Og egentlig er lokalerne heller ikke særlig velegnede hertil - desværre. Men tak til Biblioteket - vi håber at kunne gøre det bedre en anden gang.

14.-15.-16. september deltog arkivet i SLAS^S årsmøde, der i år afholdtes i Svendborg. Foruden den ordinære generalforsamling bød årsmødet på foredrag og forelæsninger over forskellige emner, og en udflugt søndag eftermiddag blev der da også tid til. Ikke alene er det vigtigt at vise arkivets "ansigt" ved disse årsmøder, men der knyttes også vigtige kontakter for erfaringer og nye impulser hos kolleger over det ganske land.

Udstilling på Skibstedgaard, Veksø.

Det hjemlige samarbejde - mellem de historiske foreninger i vores omegn - resulterede 17.-18. november i et kæmpe-udstillingsarrangement i Skibstedhallen i Veksø. Her bidrog arkivet med udstillingen "Værd at værne", der dog var pudset op og udvidet med nogle plancher i dagens anledning.

Til den lejlighed fik arkivet også lavet en lille folder, som fortæller noget om arkivets formål - hvad vi samler på, og hvad vi kan hjælpe folk med i deres søgen.

I sidste årsberetning blev nævnt en fællesregistrant over alle amtets foreningsarkiver. Dette projekt er nu ved at være færdigt og så vidt vides, skulle det i øjeblikket ligge hos trykkeriet, og vi kan snart vente en vel overstået fødsel.

Selv har arkivet også født en registrant i årets løb - omend kun i forsøgsudgave. Det er en matrikelregistrant, hvori man kan pejle sig frem til, hvilket materiale der ligger om en bestemt ejendom og dens ejere, ved at slå op på ejendommens matrikelnummer.

En tak skal lyde til fotogruppen for det unormale, store træk, vi har måttet gøre hos dem, grundet de mange og store udstillinger. En tak til vores moderforening for årets gode samarbejde, og sidst - men allermest - en særlig stor tak til Kirsten Fåuk, Edla Nikolaisen og Pia Christensen for deres indsats i det forgangne år.

Er der så ønsker for fremtiden? - - - Ja, det er der!

Vi kunne godt tænke os nogle flere medarbejdere på arkivet, som vi kunne trække på både ved registrerings- og arkiveringsarbejdet, men også ved de mange og tidskrævende udstillinger.

Dernæst kunne vi tænke os at få indbundet vore fotokopier af kirkebøger og folketællingslister. Det er for risikofyldt at have dem i "løs vægt" som i øjeblikket, men det beror alene på økonomiske problemer, hvornår en sådan indbinding kan gennemføres.

Endelig ønsker vi, at der var midler til at få fremstillet billeder af alle Ledøje-Smørumsgårde fra Sylvest Jensens første luftfoto-serie sommeren 1939. Det er nemlig lykkedes os at opspore negativerne, der findes i privateje her i Nordsjælland. Serien består af ca. 100 billeder, og en komplet serie vil beløbe sig til ca. 5.000 kr.

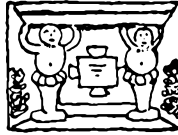
En tak for alle modtagne arkivalier og fotos i 1984. Vi håber, at rigtig mange vil finde vej til vores arkiv også i 1985 - både for at aflevere, men også for at bruge vores arkiv.

Bent Eggert.

Det er et Søren's Aar i Aar —

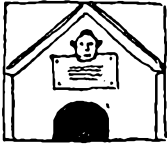
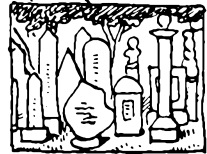

I den sidste Tid er der rejst Mindestøtter for Søren Kierkegaard og hans Far forskellige Steder i Landet.

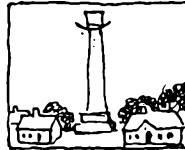

Og i Smøruniovre, hvor Søren's Onkels Svogre har haft en Oldefar, Rejsning af en Mindehal af Rathsack eller Bundgaard man sikkert ikke undgaar.

Mange Mindestene skal Søren ha' — alene i Gribskov et Dusin, een paa Gilleleje Strand, for vi bør Søren hædre, jo mere desto bedre.

Søren's Far en Plade har faaet paa en Lade i Sædding By et Sted, det faar Søren's Far, fordi han Fader var til Søren blandt mange andre Børen.

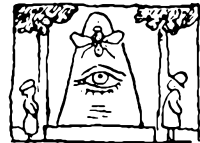

I Fjends-Nørlyng Herred har Søren ogsaa været engang en halv Dags Tid, det skal med en Bautasten, den største, som kan findes, til sene Tider mindes.

Søren's første Amme skal ikke staa til Skamme, men ogsaa ha' en Sten, hendes Navn Sophie gav ham den Idé at vie sig til Philosophie.

Tæt ved Tappernoje han i det ene Øje en Flue fik engang. Stedet, hvor det skete, er nu mindet ved en Varde, dertil vil Folk valfarte.

Søren's Faster Maren, der passed ham som Baren, skal ha' en Mindebrønd. Søren's Skrædder, som dog ej var ham til megen Nytte, skal li'egodt ha' en Støtte.

Alle mindes Søren, hans Laden og hans Goren, saa man behøver blot læse Inskriptionerne paa Søren's Mindesmærker i Stødet for hans Værker.

SØREN KIERKEGAARD 1813-1855

I år kan vi fejre 130-året for SØREN KIERKEGAARD's død. I 80-året for hans død, 1935, stod der disse vers i "BLÆKSPRUTTEN", og endnu engang blev der gjort nar af denne kloge, tungsindige, verdenskendte filosof og forfatter.

LEDØJE PLANTESKOLE, "KONGENS PLANTAGE" 1783-1852

Fra ældgammel tid har der eksisteret bestemmelser, hvorefter det var påbudt bønderne årligt at plante et vist antal frugttræer, humle, piletræer i deres haver og ved deres gårde. Disse bestemmelser blev med tiden revideret og omformet, men de optoges i Danske Lov III, 13-18, der siger, at hver bonde årligt skal plante 5 humleplanter, 3 æble- eller pæretræer eller andre gode træer, og desuden 10 piletræer.

Det gik småt for bønderne med at opfylde disse krav trods risiko for straf ved undladelse. Således måtte Kristian Friis i 1623 lade bønderne fra Københavns len, der ikke havde efterkommet forordningen, sætte med "tårn og hest".

Grunden til, at det var så svært for bønderne at gennemføre plantningen, ligger dels i, at fæstebønderne led under undertrykkelsen, der sløvede deres initiativ, og dels i ukendskab med at skaffe planterne og behandle dem rigtigt.

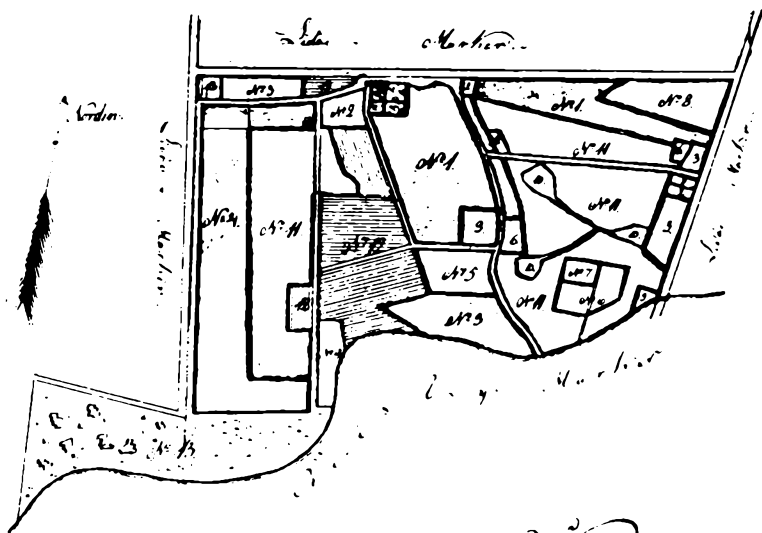
Enkelte steder lod godsejerne deres gartnere plante og beskære træerne for bønderne. Andre steder kom omrejsende gartnere, der solgte frø, men ikke træer, og planteskoler fandtes praktisk talt ikke, førend Voehmann i 1689 oprettede én ved Sønderborg slot. Indtil 1750 var det hovedsageligt holstenske gartnere, der forsynede landet med frugttræer, men planterne var tit dårlige, og omkostningerne for store for bønderne.

Regeringen indså, at hvis den ville gøre sig noget håb om at få gennemført bestemmelsen, måtte den selv skaffe bønderne træer, og derfor blev der oprettet statsplanteskoler.

Ophavsmand til denne idé var C. F. Schmidt, der var født på Als i 1734. Han havde fra sit 14de år beskæftiget sig med gartneri og var i 1764 kommet til Frederiksberg slotshave, hvor han hurtigt avancerede til slotsforvalter og slotsgartner.

Den første statsplanteskole oprettedes ved Frederiksberg slot i 1775, og allerede efter fire år kunne man udlevere de første frugtbuske og træer.

Man nøjedes dog ikke med at virke for frugtavlens fremme, også læplantningen blev nu tilgodeset. C. F. Schmidt fik i 1783 til opgave at finde et sted uden for skovene på Sjælland, hvor man kunne opelske "bløde træer". Det sted fandt man hos bonden

Kort

Ledøje. Inddeling

udtaget i Maa 1817 af F. J. Skjolden

Rasmus Nielsen i Ledøje, af hvem man købte en ved udskiftningen tildelt jordlod for 264 rigsdaler 4 mark. Dertil kom en årlig afgift til hans gamle forældre på 50 rigsdaler, så længe de levede, og 30 rigsdaler, når en af dem døde. Desuden forlangte Schmidt 200 rigsdaler for opsyn og en hests underhold.

C. F. Schmidt nåede dog ikke at få megen indflydelse på denne planteskole, fordi han, efter at være blevet udnævnt til "General-Inspecteur over de Kongelige Hauger", blev udsat for så megen misundelse og chikane, at han mistede humør og arbejdsevne og søgte sin afsked i 1786.

Derefter overtog M. F. Voigt opsynet med planteskolerne og titlen som slotsforvalter, men det viste sig hurtigt, at Voigt var mest interesseret i at skaffe sig selv gode økonomiske kår, så planteskolernes resultater blev utilfredsstillende. Han beder om nye regler for uddeling og salg af træerne, således at det kun er de bønder, der er virkelig interesserede og har "bequem og skikkelig Lejlighed" til træerne, der får dem gratis. Resten kan sælges.

Planteskolerne sorterer under vejvæsenet indtil 1807, da overførster Linstow foreslår, at Ledøje planteskole kommer under forstsvæsenet, mest fordi han selv trænger til mange forskellige træsorter i sit skovdistrikt. Voigt fraråder det, men idéen godkendes, og skovriden Lund overtager ledelsen.

Fire år efter får plantageinspektør M. G. Schæffer ledelsen, men planteskolen begynder at give underskud, og priserne må forhøjes. Således koster plantagen i 1811 13.260 rigsdaler i udgifter, medens indtægterne ligger på 12.911 rigsdaler.

I 1827 lægges driften af Ledøje planteskole atter sammen med Frederiksbergs, og altså ind under vejvæsenet igen. Schæffer søger om afsked på grund af alder, og plantør H. Hansen overtager nu ledelsen af plantagen og bliver senere efterfulgt af sønnen H. A. Hansen.

Omkring 1830 begynder vejvæsenet at indskrænke antallet af planteskoler, og 1833 overgår driften af Ledøje planteskole atter engang til forstsvæsenet. Men de private planteskoler, der er dukket op, giver konkurrence, og da landet i 1850'erne kommer i vanskeligheder, foreslår indenrigsminister Tillisch en nyordning for statsplanteskolerne. Det resulterer i, at det ved lov af 12. marts 1852 bestemmes, at planteskolerne kan sælges eller bortforpagtes.

4000 kanadiske Popler.....	4	Aar pr.	Stk.	8	Sk.
2000 Balsampoppel	4	„	„	5	„
5000 hvid Poppel	3	„	„	2	„
500 ægte Kastanje	8	„	„	4	„
2500 — —	4	„	„	1	„
200 Ahorn	7	„	„	4	„
3000 —	5	„	„	2	„
1000 —	3	„	„	1	„
1000 Ypern (Elm).....	4	„	„	2	„
1000 Birk.....	3	„	„	1	„
3000 Ask.....	8	„	„	8	„
3000 Elle	4	„	„	1	„
2000 —	3	„	100 Stk.	4	Sk.
500 Mark-Løn	5	„	Stk.	1	Sk.
1000 Pil	3	„	„	1	„
1000 Rødgran	4	„	100 Stk.	5	Sk.
10000 —	3	„	Stk.	4	Sk.

Liste over udleverede træer i 1812.

Frederiksbergs planteskole bortforpagtes, og i 1859 får magister Kjærbølling til opgave at indrette en zoologisk have på stedet. Ledøje planteskole bortforpagtes ligeledes i 1852, og man kan regne ud, at der i dens 69 år lange levetid er udleveret 1,5-2 millioner træer.

K. F.

Kilde: Johannes Tholle, *Planteskolerne ved Frederiksberg slot og i Ledøje 1775-1852.* (Historiske meddelelser om København, 1929-30)

Plantagegaarden, 1984.

I næste nummer af bladet vil Bent Eggert skrive om "Kongens plantage i Ledøje - og Plantagegaarden".

Historisk forening er upolitisk!

Efter et indlæg i BMA 12.12.1984 fra Smørumovre Bylaug kunne man få opfattelsen af, at Historisk forening og arkiv deltog aktivt i debatten om den nye vejføring vest om Smørumnedre landsby.

Dette er ikke tilfældet - og det er derfor vigtigt for os at fastslå over for medlemmerne, at foreningen har en fuldstændig upolitisk holdning.

Vi har meddelt Smørumovre Bylaug og Ledøje-Smørum kommune det uheldige i, at foreningen er nævnt i avisindlægget i denne sammenhæng.

Lone Brüsck.

BEFOLKNINGEN PÅ ALHEDEN

Apropos foreningens foredrag den 6. februar om befolkningen på Alheden er der i SKALK (nr. 5 - 1982) en artikel, der hedder "Blichers briller", underskrevet K.F.

Ifølge denne artikel skulle St. St. Blicher i 1820 have sendt følgende forslag om "natmandsfolket" på Alheden til den indflydelsesrige embedsmand Jonas Collin.

På en bestemt hemmeligholdt dato skal samtlige omløbere pågribes. Derefter foretages en opdeling, idet undvegne forbrydere afleveres til straf, indvandrede sendes ud af landet. Af de tilbageværende udskilles gamle og syge, som anbringes i hospitaler og fattighuse, mens børn fra syv til femten går til opfostringshuset og oplæres i et håndværk, drengene eventuelt i krigstjenesten. For de arbejdsføre anlægges kolonier på to ubeboede øer, den ene for par med småbørn, den anden for ugifte og samlevende par uden mindre børn. Her beskæftiges de internerede under opsyn med havedyrkning og fabriksarbejde. Ægtepar med børn lever familievis, men ellers bor kønnene adskilt. Giftermål tillades, og de pågældende flyttes da til de giftes ø. Skoler er unødvendige, for opvoksede børn sendes bort til offentlig opfostring, men præster besøger kolonierne for at holde gudstjeneste. En militær afdeling er til stede "for at holde orden, forhindre desertion af kolonisterne og al samkvem med uberettigede". I løbet af en menneskealder ville da, mener forslagsstilleren, den forønskede hensigt være opnået og den beklagelige natmandsskare forsvundet, "idet den ikke grusomt udryddedes, men lempelig sammensmeltedes med det øvrige borgersamfund".

Forslaget blev dog ikke ført ud i livet, endsige offentliggjort, for manuskriptet blev væk og er først genfundet i dette århundrede. Senere fik St. St. Blicher et mere menneskeligt syn på hedens folk, hvad man kan læse i "Kjæltringliv" fra 1829.

FASTELAVNSSKIKKE

Traditioner er svære at holde fast ved. Langsomt, men sikkert glider de ud for til sidst at forsvinde. Forandringer i levevis forandrer traditionerne. Det er også sket med fastelavn.

En mandag i februar eller marts er det de muntre løjers dag for børnene. De voksne er ikke længere med. Små fastelavnsnarre går fra dør til dør formummet bag masker og forklædninger. Men antallet af børn og forklædningernes pragt er skrumpet ind.

I familiens aflagte tøj med vrangen vendt ud, i bluser og strømper og bukser i skingre farver og med sært tilbehør ringer de på dørene og synger:

Fastelavn
er mit navn,
boller vil jeg have,
hvis jeg ingen
boller får,
så laver jeg ballade.

Men boller. Nej, det får de ikke. Det er der ikke længere tradition for. Vi bager ikke selv. Bollerne kan jo købes året rundt hos bageren.

Men så penge til raslebøsserne. Ja, det får de. Men hvor mange? Bliver fastelavnsnarrene holdt for nar. Formålet er jo at samle penge ind til lidt løjer og lidt fest. Men krise, prisstigninger og udeblevne dyrtidsportioner giver ringe udbytte - også til fastelavnsnarrene.

Resultatet er, at fastelavnstraditionerne forsvinder.

Det er vemodigt. For fastelavnstraditionerne var sejlivede gennem århundreder. De bød ikke kun på muntre løjer, men også kamp, konkurrence, brutalitet og blod. Det gik hårdt til i de tre fastelavnsdage, som af og til blev til en hel uge.

Når hollænderne på Amager slog "katten af tøndens", var det en levende kat. Katten skulle slås ud og med den hele den mørke vinter. Tønden blev brugt som symbol på den mælketønde, hvor katten stjal mælk, og det skulle hævnnes.

Byens karle red i trav eller galop og slog med deres køller på tøndens, og den stakkels kat jamrede af angst. Den bødker, som

havde lavet en solid tønne, fik ros, og den karl, som det lykkedes at slå tøndens itu, så katten slap ud, blev udråbt til "Tøndekonge". Han blev midtpunkt ved aftenens fest og fik lov til at danse de tre første danse med byens ældste uforlovede pige. Det førte ofte til bryllup.

Gåsen

Rigtig barsk gik det til på Strynø. En levende gås blev hængt op ved benene og bundet til en snor mellem to træer. Når rytterne red ind under gåsen, skulle de gribe fat i hovedet og rive det af. Men halsen var smurt ind i grøn sæbe, så det tog tid - alt mens gåsen skreg og sprællede.

Men at pine dyrene på den måde blev efterhånden for råt, og i midten af forrige århundrede gik man over til andre mere "humane" former for løjer. Enten var katten død, eller en strådukke blev syndebuk. Uden vold og blod mistede byens karle dog interessen for disse skikke, og de blev overtaget af børnene.

Riset

Til de mere sejlivede traditioner hører fastelavnsriset. Fastelavnsmandag risede man hinanden op, og den, som blev taget på sengekanten, måtte give boller.

Oprindelig var fastelavnsriset et billede på livskvisten. Pil og birk med små nye skud blev brugt til at illustrere den evige kamp mellem vinter og vår. Og slaget med risene skulle vække til nyt liv. Mennesker, dyr og jord skulle gøres frugtbar.

For omkring 100 år siden eksisterede der en type ris, som så ud som en tæppebanker. Den blev omviklet med glanspapir, og små brogede blomsterrosetter blev hæftet på den. Blandt blomsterne i vindueskarmen blev den sat på en rød træfod og kunne beskues fra gaden.

Det ris, vi kender i dag, er et forgyldt birkeris med papirstrimler i mange farver og brogede fjer. Og vore dages ønske om frugtbarhed giver sig udslag i, at vi tillige hænger chokoladepenge i sølv- eller guldpapir på riset.

De gamle skikke holdt sig længe. Men i dag må vi med vemod erkende, at kun enkelte træk har overlevet blandt børnene. Fastelavn kom på fastekur og blev en festlig og fornøjelig farveklat midt mellem vinter og vår.

SAGN FRA HOVE MØLLE

I gamle dage blev Hove mølle en nat hjemsøgt af en røverbande. Røverne dræbte alle folk i møllen med undtagelse af en pige, hvem det lykkedes at skjule sig i en gryntønde. De tog desuden alle møllerens penge og værdisager, men ved dag gry galede en hane, og røverhøvdingen udbrød da: "Nu galer hanen i Hove, og nu må vi til St. Hedinge for at sove."

Da pigen mærkede, at røverne var forsvundet, ilede hun op til Hove by, hvor hun berettede om den natlige udåd, hvorpå bønderne hurtigst begav sig ned til møllen, og her fandt de en hund, som røverne i skyndingen havde glemt at tage med sig. Ved hjælp af hunden lykkedes det bønderne at opspore røverne, som de pågreb i Roskilde kro og derefter førte til galgen.

Den begivenhed, som sagnet beretter om, må henføres til tiden kort før Reformationen. Roskilde kro blev nemlig anlagt efter befaling af Christian II, og da Vartov arkiv intet indeholder om rovmordet i Hove mølle, må dette vel have fundet sted, mens møllen endnu var i Roskilde Vor Frue Klosters besiddelse.

Vejen, som røverne slog ind på, da de drog bort fra møllen, var den almindelige alfarvej over Nybølle, Holmegaardene til Snubbekors, hvorfra den gamle Kongevej førte til den nærliggende Roskilde kro.

(Fra J. P. Jørgensen: Historiske optegnelser om Ledøje-Smørum sogne, 1925.)

FORENINGENS BESTYRELSE:

Formand:	Lone Brüsch	97 37 32
Næstformand:	Vilhelm Nielsen	16 90 12
Kasserer:	Erik Petersen	65 25 79
Sekretær:	Bent Eggert	97 40 18
	Else Herrmann	97 51 96
	Jaure Nielsen, arkæologi	65 69 05
	Steen Asger Jensen	65 03 09
Suppleanter:	Søren Spon	66 16 17
	Poul Zeiler, foto	65 13 41
Revisorer:	Elin Jakobsen	
	Holger Flyge	
Suppleant:	Lars Jensen	

ARKIVET:

Adresse:	Smørum Bygade 35, Smørumovre, 2760 Måløv	
Åbningstid:	den 1. torsdag i hver måned, kl. 19.30-21.30 den 2. lørdag i månederne sept.-maj, kl. 11-13 og efter aftale.	
Arkivarer:	Bent Eggert	97 40 18
	Kirsten Faulk	97 50 63

Årskontingent 1984: kr. 50,00, pensionister kr. 25,00.

Dette blad udgives af:

LEDØJE-SMØRUM HISTORISK FORENING OG ARKIV
med Kirsten Faulk som redaktør.

Næste nummer af bladet udkommer i maj. Særnummer.

Foreningens bomærke er tegnet af Bent Eggert.

De viste fotos af nyere dato er taget af:

Bent Eggert, Poul Zeiler,

ISSN - 01090712

HOVE OFFSET (02) 16 92 72